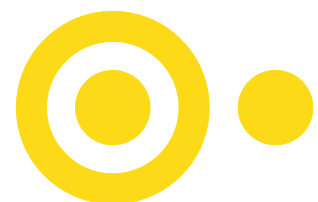

Bistånd och dess effekt på den ekonomiska tillväxten i utvecklingsländer

- **En empirisk analys av sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt i utvecklingsländer**

Av: Therese Dovrin

Handledare: Stig Blomskog
Södertörns högskola | Institutionen för Nationalekonomi
Kandidatuppsats 15 hp
Utvecklingsekonomi | Höstterminen 2016

Innehåll

1. Introduktion	3
1.1 Frågeställning	5
1.2 Studiens syfte	5
1.3 Avgränsningar	6
1.3 Disposition	6
2. Bakgrund	6
3. Tidigare Studier	9
3.1 Studier av biståndets direkta effekter	9
3.2 Studier av biståndets indirekta effekter på tillväxt	12
3.3 Översikt	13
4. Teori	14
4.1 Bistånd	14
4.2 Två-gapsmodellen	17
4.2.1 Flaskhalsproblem	18
4.1.2 Sparandegap och växelkursgap	18
4.3 Bistånd, investeringar och ekonomisk tillväxt	20
5. Empirisk analys	21
5.1 Beroende variabel och kontrollvariabler	21
5.2 Metod och datadeskription	24
5.2.1 Metod	24
5.3 Regressionsekvation	27
5.4 Resultat från regressionsanalys	28
5.5 Problematik kring utvärdering av biståndseffektgivet	31
6. Avslutande diskussion	31
7. Referenser	33
8. Appendix	36

1. Introduktion

Världens bistånd omfattades år 2014 av 161 miljarder dollar.¹ Inom svensk biståndsram rymmer drygt 43 miljarder kronor, 10 kronor om dagen och per person via skattesedel.² Biståndet syftar huvudsakligen till att reducera den absoluta fattigdomen genom att verka understödande till ekonomisk och social utveckling i mottagarländera. Bistånd som finansieringskälla till bl.a. infrastrukturinvesteringar, jordbruksprojekt, investeringar till utbildningssektorn etc. ska driva en utveckling mot ökad grad av ekonomisk tillväxt och på sikt skapa förutsättningar för länder att bli självgående vad gäller ekonomisk och samhälllig utveckling.

En återblick över de paradig som omslutit synen på bistånd avslöjar dock komplexiteten kring vägen mot utveckling. Idéer om drivkrafter bakom utveckling har varierat över tid och mellan institutioner som Världsbanken, FN-organ och civilsamhällesorganisationer. Under 50-tal och tidigt 60-tal var den allmänna uppfattningen att så länge underutvecklade ekonomier gavs tillgång till kredit som kunde investeras i infrastrukturprojekt och industri skulle ekonomin ta fart.³ Det rådde en utbredd övertygelse om att det som stod mellan fattiga länder och utveckling var det finansiella kapitalet. ”*The-big-push*” och ”*take-off*”, begrepp som myntades i utvecklingsteorier under denna period ger en tydlig metaforisk indikation av den syn som utformade biståndspolitik. Mot slutet av 60-talet var effekterna av det kapital som utlovade tillväxt ännu frånvarande. En slutsats av detta var att ekonomisk tillväxt kunde fungera som en förutsättning för utveckling men inte en tillräcklighet. Sålunda fick idéer gällande humankapitalet, hälsa och ekonomisk omfördelning ökat utrymme i debatten och politiken, perioden under sent 60-tal och 70-tal benämns ofta som det *socio-ekonomiska paradigmet*. Efter 80-talets skuldcrisis befann sig många utvecklingsländer i ett svårt ekonomiskt läge. Det receptet nu skrevs för att råda bot på underutvecklingen var att den makroekonomiska politiken behövde omstruktureras, således följde att många utvecklingsländer liberaliserade den internationella handeln och en stor del av den offentliga sektorn privatiserades, detta skedde inom ramen för så kallade strukturanpassningsprogram. Under 90-talet kom ännu en vändning när tonvikt nu lades på det institutionella ramverket. Transparens, demokrati och ansvarsutkrävande blev ledord för 90-talets biståndspolitik.⁴

¹ DAC of OECD, Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries, Development Cooperation Report, and International Development Statistics database.

² *Svenskt bistånd och utvecklingssamarbete, så funkar det*. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete.

³ Kremer, van Lieshout, Went, 2004

⁴ Sida, *Om Världsbanken*, 2009

Så sent som 2005 samlades världens makthavare från över hundra länder i Paris för att enas om gemensamma riktlinjer för en ökad biståndseffektivitet. I *The Paris Declaration on Aid Effectiveness* formulerades fem principer; partnerskap, ömsesidigt ansvarsutkrävande, resultat, harmonisering och sammanslutning.⁵ Idag vilar en omfattande del av det internationella utvecklingssamarbetet på de sju globala målen i agenda 2030 som antogs under ett toppmöte i New York 2015. I det svenska *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd* står skrivet;

Målet för svensk internationellt bistånd såsom fastlagt av riksdagen är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Huruvida biståndet kan skapa dessa förutsättningar är emellertid en obestridd fråga och lika väl som de mål som antagits i Agenda 2030 kan förklaras innehålla synergieffekter råder konflikter sett till den globala utvecklingen i ett historiskt perspektiv. Till detta följer att en ännu bristande empirisk bas upprätthåller den ihärdiga debatt som förts om biståndets effektivitet. Den enkelhet som präglade den tidiga utvecklingsdebatten under 50- och 60-talet har förbytts mot komplexitet där ekonomisk, miljömässig och social utveckling måste ske i ett globalt samspel. Kritiken som lyfts mot biståndet vilar på en grund av bristande bevis av kausala samband mellan insatser och utfall på aggregerad nivå och ytterligheten är att biståndet verkar som ett strukturellt hinder för utveckling. Idén om att det är den interna kapaciteten i ekonomin som måste tas i beaktande och biståndet skapar problem i form av ofördelaktig intervention i utvecklingsländer är ett av många skeptiska spjut mot biståndet.⁶ Den interna kapaciteten kan i ett ytterligare led dock beskrivas som just premisen för biståndets effektivitet.⁷

Trots att allokeringen av bistånd kan härledas till ett flertal faktorer som politiska, militära och kommersiella intressen, präglas biståndspolitiken onekligen av antagandet om att bistånd bistår de nödställda. Men vad säger forskningen?

Forskning kring bistånd och tillväxt har gett tvetydiga implikationer. Ett flertal studier utförda på mikronivå, där biståndsfinansierade projekt har utvärderats, visar överlag goda resultat, projekt har uppfyllt förväntade utfall.⁸ Studier på makronivå har dock gett varierande resultat.

⁵ OECD, *The Paris Declaration on Aid Effectiveness* (2005) Accra Agenda for Action (2008)

⁶ Fraiser, 2005

⁷ Burnside, Dollar, 2000

⁸ Durberry, Gemmell and Greenaway, 1998

Ett flertal studier påvisar att ett statistiskt signifikant samband mellan bistånd och tillväxt inte går att fastställa, annan forskning visar på att sambandet mellan bistånd och tillväxt är negativt, vidare finns studier som visar på en positiv effekt på tillväxt under premissen att det ges till länder som har en välfungerande institutionell kontext och ekonomisk politik⁹. Det saknas med andra ord uniformitet kring biståndets verkningar.

För att ytterligare komplicera frågan är biståndet i sig självt mångfacetterat. Icke-statliga organisationer arbetar för en mängd olika ändamål som utbildning, rent vatten och hälsa. Bistånd ges både i form av lån och som bidrag. Villkor som bundenhet av kapital styr en del av biståndets allokering och även historiskt viktiga relationer länder emellan. Vad som får klassificeras som bistånd är inte heller enhälligt. Med denna problematik knuten till biståndet i åtanke är det föga förvånande att det saknas samstämmighet inom biståndsforskningen. Frågan om huruvida biståndet har en effekt på ekonomisk tillväxt är komplicerad och beroende på vilken data och vilken metod som används och hur forskare valt att specificera regressionskvationer kan biståndets effekt på tillväxten presenteras med varierande utfall.

I den här uppsatsen är kvantitativ data samlad från 86 mottagarländer av bistånd i syfte att på empirisk bas studera sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt.

1.1 Frågeställning

Denna studie syftar till att undersöka huruvida det empiriskt går att finna stöd för ett statistiskt signifikant samband mellan bistånd och ekonomisk tillväxt. Således söker studien att besvara frågan;

Har biståndet en effekt på den ekonomiska tillväxten?

1.2 Studiens syfte

Debatten kring biståndets effektivitet har länge cirkulerat bland ekonomer. Dock råder fortfarande oklarhet kring biståndets faktiska förmåga att skapa ekonomiskt välstånd. Hjälper eller stjälper bistånd? Beroende på vilken studie man tittar på går det att besvara denna fråga på olika sätt. Litteraturen och studier av biståndets effektivitet är knappast en bristvara, men enighet kring biståndets ekonomiska effekter är. Ämnet omringas av en mångsidig problematik där det råder brister både i underliggande teoretiska ramverk inom vilka ekonomiska frågor formuleras och i empiriska svårigheter vad gäller mätning och metodologi. Frågan om biståndets effektivitet omringas av en mängd komplikationer. För att få ökad

⁹ Durberry, Gemmell and Greenaway, 1998

klarhet i biståndseffektivitetens förutsättningar och minska villrådighet i frågan om biståndets effekter behöver forskningen fortsätter att studera dessa samband.

Syftet med den här uppsatsen är att ge ett måttfullt bidrag till denna kunskapsbas genom att empiriskt analysera biståndets effekt på ekonomisk tillväxt. Detta görs på basis av kvantitativ data i en tvärsnittsanalys av 86 länder.

1.3 Avgränsningar

Studien begränsar biståndet till att omfatta kapitalflöde i form av *Official Development Assistance* (ODA). Således görs ingen uppdelning vad gäller typ av utvecklingsstöd som givarländerna mottar, detta medför att studien inte förmår fånga upp effekter som ges av olika typer av stöd.

En tvärsnittsanalys där ett snittvärde av mottaget ODA mellan 1995–2010 utgör basen för studien, följaktligen tas ingen hänsyn till temporala effekter. BNP per capita används som mått på ekonomisk tillväxt, andra mått på utveckling kommer inte tas i beaktande.

Ingen regional diskrepans görs, med undantag för en dummy-variabel för regionen söder om Sahara, detta innebär att regionala förhållanden faller utanför denna studie.

1.3 Disposition

Studien inleds med en bakgrundsavsnitt för att ge en läsaren introduktion av ämnet. Under avsnitt *Tidigare Studier* presenteras en översikt av tidigare studier och biståndslitteratur.

Under avsnitt *Teori* presenteras det teoretiska ramverk som motiverar frågeställning samt specifikation av regressionsekvationen. I avsnitt *Empirisk analys* följer en genomgång kontrollvariablerna och ekvationen för regressionen, resultatet av regressionen presenteras i tabellform. Avslutningsvis följer en diskussion om sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt under avsnitt *Avslutande diskussion*.

2. Bakgrund

Under senare år har det kunnat iakttas en ökning av antalet studier som undersöker relationen mellan bistånd och ekonomisk tillväxt. Ett flertal av dessa studier bygger på antagandet om att biståndets inverkan på ekonomisk tillväxt går via ökade investeringar i kapital och humankapital.¹⁰ Antagandet om att bistånd kan öka ett lands ekonomiska resultat och generera tillväxt är i grunden baserat på Chenery och Strout's (1966) två-gapsmodell. Chenery och Strout menade på att bistånd kan främja ekonomisk tillväxt genom att tillföra finansiella

¹⁰ Kyriakos, Neanidis, 2010

medel i syfte att minska gapet mellan sparande- och investeringsnivå och samt växelkursgapet, gapet mellan intäkter från export och behovet av importerade varor. Detta angreppssätt har använts för att beräkna den kvantitativa mängden av bistånd som krävs för att utvecklingsländer ska nå önskad tillväxtnivå.¹¹

Den totala biståndsvolymen har varierat över decennierna. I diagrammet nedan går att konstatera att den totala biståndsvolymen har sjunkit över tid. Under 90-talet sjönk den totala biståndsvolymen med framförallt USA i spetsen som ska ner sitt bistånd från 60 miljarder till 50 miljarder, 2004 började volymerna återigen stiga. Idag uppfyller endast ett fåtal länder, Sverige inkluderat, det mål som FN enats om, dvs 0,7 procent av BNP.¹²

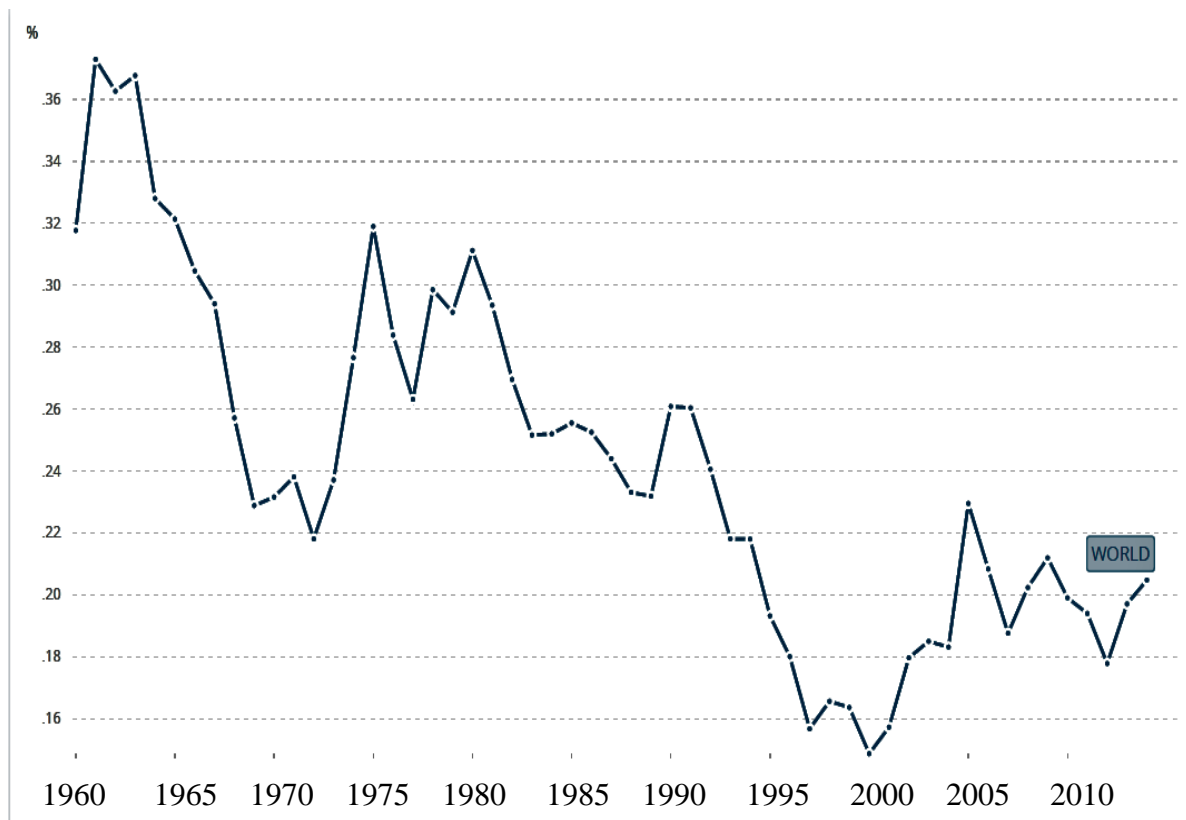

Figure 1, Net ODA received (total, % of gross national income, 1960- 2015. (Källa: World bank indicators, 2016)

Sett till biståndets storlek i förhållande till bruttonationalinkomsten skall dock erinras att biståndets roll i utvecklingsländerna är varierar Biståndsvolymen har som störst marginell

¹¹ Ali, Isse, 2005

¹² De Vylder, 2007

betydelse i regionen söder om Sahara, där biståndsvolymen 2010 uppgick till 3,42 procent av BNP 2010.

Tabell 1

Biståndets storlek i förhållande till Bruttonationalinkomst i olika utvecklingsregioner i procent.					
Region	1970	1980	1990	2000	2010
South Asia	0,67	2,18	1,453131	0,659162	0,757578
Europe & Central Asia	0,016519	0,023536	0,016548	0,045901	0,035636
Middle East & North Africa	0,509729	0,450527
Sub-Saharan Africa	1,949441	2,99975	6,165973	3,731712	3,420067
Latin America & Caribbean	0,460368	0,223511	0,211144

Källa: Världsbanken, world bank data, *World Development Indicators*, 2016.

Dock fångas inte biståndets kvalitativa roll i dessa siffror såsom överföring av kunskap gällande teknologi och institutionsbyggande. Frågan om biståndets faktiska effekt på står fortfarande obesvarad och de studier som har utförts präglas av oenighet. Det finns ekonomer som hävdar att biståndet har främjat tillväxt och strukturell anpassning till en industriell ekonomi, å andra sidan finns det dem ekonomer som har gett en kritisk syn på biståndets effekter och menar på att biståndet skapar ett biståndsberoende som snarare är skadligt för mottagarländernas långsiktiga utveckling, då biståndet fungerar som ett substitut för nationellt sparande.¹³

Att fortsätta studera sambandet mellan ekonomisk tillväxt och bistånd är högst angeläget. En stor del av givarländernas skattebas transfereras till mottagarländer och det primära syftet med denna transferering är att understödja ekonomisk utveckling. Kan ekonomisk tillväxt komma till stånd på ett globalt plan finns utöver humanitära vinster, stora samhällsliga vinster globalt sätt. Fattigdom bär med samhällskostnader som inte stannar inom det drabbade landets gränser, miljöpåverkan är en sådan viktig aspekt. Agenda 2030 består av sjutton globala mål för hållbar utveckling.¹⁴ Utformning och formulering av dessa mål illustrerar en global integration med medförande gränsöverskridande intresse för global utveckling. Länder är integrerade, likaså dem problem vi idag står inför. Hälsa, miljö, fattigdom, utbildning etc. är problem som kräver simultana lösningar. Ekonomisk tillväxt är sannolikt både en pådrivare

¹³ Snyder, 1990

¹⁴ The Sustainable Global Development Goals Report 2016, United Nations New York, 2016

faktor och en konsekvens av att uppnå de globala hållbarhetsmålen. Biståndet beskrivs som ett av flera verktyg i strävan att uppnå målen, ett flöde av finansiella medel som ska främja uppbyggnaden av väl fungerande institutioner, investeringar i elektricitet, transport, kommunikation etc.¹⁵ Om biståndets användning är effektiv finns skäl att tro att denna effektivitet avspeglas i en ökning av den ekonomiska tillväxten i fattiga länder. Därför är det högst angeläget att empiriskt undersöka sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt. Forskning om sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt bidrar till att öka förståelserna för hur denna relation ser ut och kunskap om biståndets effektivitet. Genom ökad förståelse för på vilket sätt bistånd influerar ekonomisk utveckling ökar möjligheten att allokera biståndet på det sätt det gör mest nytta. Avvägningar måste göras mellan olika användningsområden för den begränsade resursen som är bistånd, information och kunskap om biståndets effektivitet är en förutsättning för att resurserna ska användas på ett effektivt manér.

3. Tidigare Studier

Ekonometriska analyser är en central del i den debatt som förs gällande biståndets effekt på den ekonomiska tillväxten. 1960-talets tillväxtmodeller beskrev relationen bistånd-tillväxt med hjälp av enkla mekanismer där bistånd påverkade landets nivå av investeringar som i sin tur hade en positiv effekt på tillväxt. Biståndet kan emellertid inte ensamt driva på ett lands totala produktivitetsskapacitet utan effekten av bistånd måste ses i samspel med andra faktorer, vilket kan förklara avsaknaden av empiriska samband mellan tillväxt och bistånd under 60-talet.¹⁶

3.1 Studier av biståndets direkta effekter

En uppdelning bör göras av studier rörande biståndets effekt på ekonomisk tillväxt mellan det mikro- och det makroanalytiska perspektivet. Denna litteraturöversikt kommer ägnas till det senare, dock bör det noteras att det finns stora variationer i de resultat som generats beroende på vilken nivå analysen utgått ifrån.¹⁷ Mosley (1987) kallade denna diskrepans *mikro-makro-paradoxen*.¹⁸ Paradoxen refererar till att de studier som gjorts på mikronivå i hög utsträckning genererat förväntade resultat, där biståndsfinansierade projekt har nått de målsättningar som satts upp, medan studier som utförts på makronivå genererat minst sagt tvetydiga slutsatser

¹⁵ The Sustainable Global Development Goals Report 2016, United Nations New York, 2016

¹⁶ White, 1992

¹⁷ Hansen, Tarp, 2001

¹⁸ Durberry, Gemmell and Greenaway, 1998

kring biståndets effektivitet. Förklaringar till dessa motstridiga resultat kan vara både utav empirisk karaktär, som metodologiska brister vad gäller mätningarnas utfarande, men även av teoretisk karaktär.¹⁹ Denna översikt av studier kommer inte gå in djupare på bakomliggande faktorer till mikro-makro-paradoxen.

Majoriteten av de studier som gjorts av sambandet mellan tillväxt och bistånd har i regressionen utgått ifrån en singular linjär ekvation med tillväxt som den beroende variabeln och bistånd som en av dem oberoende. Dessa studier har genererat resultat med varierande utfall.²⁰

Hansen och Tarp (2000) gör en studie baserad på tvärsnittsdata, man utgår ifrån standardiserade tillväxtmodeller och undersöker sambandet mellan bistånd och tillväxt. Hansen och Tarp (2000) finner ett positivt samband mellan bistånd och ekonomisk tillväxt där biståndets effekt är oberoende politisk kontext. Man finner även att biståndet har en positiv men avtagande marginalavkastning och att estimeringar av biståndets effekt på tillväxt är mycket känsliga för valet av kontrollvariabler samt estimeringsmetod.²¹

Dalgaard et al. (2000) gör en översikt av empiriska analyser av biståndets effektivitet som gjort under en trettioårig period. Resultat från 131 regressionsanalyser av tvärsnittsdata sammanställs. I denna översikt framträder ett mönster och Daalgard (2000) redogör för tre återkommande utfall;

- 1) Bistånd har en positiv effekt på det aggregerade sparandet, dock är ökningen av sparande liten i förhållandet till biståndsflödet.
- 2) Bistånd har en positiv effekt på mottagarlandets investeringsnivå.
- 3) Bistånd har en positiv effekt på tillväxttakten så länge tillväxt drivs av kapitalackumulation.²²

Boone (1994, 1996) studerar sambandet mellan tillväxt, investeringar och bistånd i en studie baserad på paneldata för 90 länder över en period på 20 år. Boone (1994,1996) finner att bistånd inte har någon signifikant effekt på investeringar och tillväxt. Studien visar på att bistånd dock har en positiv effekt på statens storlek.²³

¹⁹ White, 1992

²⁰ White, 1992

²¹ Hansen, Tarp, 2001

²² Daalgard, Hansen, Tarp, 2000

²³ Boone, 1996

Obstfeld (1999) genomför en studie på biståndets effekt och finner att bistånd har en positiv effekt både på investeringar, konsumtion och tillväxt under premisen att landet initialt befinner sig under sin *steady-state*-nivå.²⁴

Papanek (1973) studerar sambandet mellan bistånd och tillväxt och delar upp kapitalinflöden i privata flöden, bistånd samt övriga kapitalflöden. Papanek (1973) finner ett positivt signifikant samband mellan bistånd och tillväxt samt att biståndets effekt på tillväxt är större i relation till de övriga kapitalflödena.²⁵ Han argumenterar för att biståndet bör allokeras till länder där det råder växelkursgap och att bistånd kan användas för att fylla sparande-gap och växelkurs-gap. Papaneks studie är dock kontroversiell och innehåller ekonometriska problem såsom simultanitet och mätproblem.²⁶

Mosley et al. (1987) visar i sin studie att bistånd inte förmår att fylla sparande-gap eller växelkursgap och finner ett negativt icke-signifikant samband för biståndets effekt på ekonomisk tillväxt.²⁷

Singh (1985) finner att den nationella sparandenivån har en större inverkan på tillväxt än bistånd, samt att en statlig ekonomisk intervention kan ha en negativ verkan på sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt.²⁸

Dowling och Hiemenz (1982) studerar biståndets effektivitet i relation till politiska förhållanden för utvecklingsländer i Asien. Man inkluderar i sin studie fyra variabler som syftar till att återspegla det politiska ramverk inom vilket biståndet verkar. Dowling och Hiemenz (1982) finner att ett ökat skattetryck och en oreglerad finansmarknad har en positiv effekt på biståndets förmåga att generera tillväxt men att privata kapitalflöden har större effekt på tillväxt än bistånd.²⁹

Burnside och Dollar (2000) studerar relationen mellan bistånd, ekonomisk politik och tillväxt. Deras resultat visar att det i genomsnitt inte går att fastställa ett signifikant samband mellan bistandsvariabeln och tillväxt. De inkluderar även en interaktionsvariabel för politisk kontext och bistånd för vilken de finner positiv signifikant effekt. Slutsatsen är att bistånd har en

²⁴ Hansen, Tarp, 2001

²⁵ Papanek, 1973

²⁶ Ali, Isse, 2005

²⁷ Mosley, 1980

²⁸ Singh, 1985

²⁹ Dowling, Hiemenz, 1982

positiv inverkan på ekonomisk tillväxt, under premissen att biståndet kan verka i en god politisk kontext.³⁰

3.2 Studier av biståndets indirekta effekter på tillväxt

Då bistånd i egenskap av ett externt finansiellt kapitalflöde är fungibelt, d.v.s överförbart till diverse utgiftsområden, kan biståndet ha en direkt inverkan på flera faktorer (ex investeringsnivå) som kan påverka ekonomisk tillväxt. Ekonomer har genomfört studier av biståndets indirekta effekt på tillväxt genom dess inverkan på andra faktorer.³¹ Nedan följer ett antal studier där biståndets effekt studerats genom indirekta effekter på andra ekonomiska faktorer än tillväxt.

Griffin (1970) undersöker biståndets effekt på kapital-produktionskvoten. Han finner att bistånd har en positiv effekt på kapital-produktionskvoten med förklaringen att biståndsgivare föredrar stora kapitalintensiva investeringar, således följer en risk att biståndsmedel är bundet till investeringar som förordade olämpligt importkrävande och kapitalintensiva projekt. Detta medför höga reala kostnader för mottagaren och att biståndet kan ha en negativ effekt på den ekonomiska tillväxten.³²

Voivodas (1973) studerar sambandet mellan bistånd, export och ekonomisk tillväxt och finner att bistånd leder till ökad konsumtion men inte till ökad nivå av investeringar. Detta neutraliserar biståndets positiva effekt på tillväxt. De resultat som framgår i studien visar på ett negativt men icke-signifikant samband mellan bistånd och tillväxt.³³

Massell et. al. (1972) använder paneldata från elva latinamerikanska länder för att undersöka effekten på nivån av investeringar, import och BNP av kapitalinflöden från export, privata kapitalinflöden och bistånd. Man finner en positiv signifikant effekt av biståndsvariabeln på investeringar, dock är slutsatsen att har relativt obetydlig effekt på tillväxt i jämförelse med övriga kapitalflöden som ingår i studien.³⁴

Levy (1988) studerar 22 afrikanska länder i regionen söder om Sahara. Slutsatsen i studien är att biståndet har en positiv signifikant effekt på investeringar på fattiga länder söder om Sahara.³⁵

³⁰ Burnside, Dollar, 2001

³¹ White, 1992

³² Griffin, 1970

³³ Voivodas, 1973

³⁴ Massell, et. al, 1972

³⁵ Levy, 1988

Då ekonomisk tillväxt även influeras av faktorer som demografiska förändringar bidrar detta till komplikation vad gäller studier av biståndets effekt på tillväxt. Följaktligen finns rimliga skäl att ta hänsyn till simultanitet i relationer mellan bistånd och förändringar i BNP.

Gupta och Islam (1983) inkluderar en rad demografiska variabler i en analys av relationen bistånd-tillväxt baserat på tvärsnittsdata från 52 länder. Man finner ett negativt samband mellan sparandekvot och bistånd samt på ett positivt samband mellan bistånd och tillväxt, med en större positiv effekt i låginkomstländer. Även regionala variationer förekommer. Dock omringar studien av ett flertal metodologiska problem som gör resultaten svårtolkade.³⁶

Biståndskoefficientens signifikans och storlek varierar med vilka kontrollvariabler som har inkluderats i regressionen och med de regioner som observerats. Det råder för närvarande ingen konsensus kring sambandet mellan biståndets och tillväxt.

3.3 Översikt

Tabell 2- Översikt av tidigare studier

Hansen and Tarp (2000)	+ Avtagande marginalavkastning för bistånd
Dalgaard (2000)	+ Positivt samband om tillväxt drivs av kapitalackumulation
Boone (1994, 1996)	---- Ingen signifikant effekt på tillväxt
Obstfeld (1999)	+ Om landet initialt befinner sig under steady-state nivå
Papanek (1973)	+ Finner en positiv signifikant effekt på bistånd. Delar upp kapitalinflöden i privata flöden, bistånd samt övriga kapitalflöden Argumenterar för att biståndet bör allokeras till länder där det råder växelkursgap
Mosley (1987)	---- Positiv, icke-signifikant effekt på tillväxt
Voivodas (1973)	- Negativ (icke-signifikant) effekt på tillväxt

³⁶ White, 1992

Dowling och Hiemenz (1982)	Ökat skattetryck och en oreglerad finansmarknad har en positiv effekt på biståndets förmåga att generera tillväxt.
Sing (1985)	Statlig intervention kan ha en negativ inverkan på biståndets effektivitet
Burnside och Dollar (2001)	+ Biståndets effektivitet beror på politiska förhållanden
Griffin (1970)	- Negativ effekt på tillväxt till följd av kapitalbunda investeringar som medför höga reala kostnader
Voivodas (1973)	- Negativt, icke-signifikant samband mellan bistånd och tillväxt.
Levy (1987)	Bistånd har en positiv effekt på investeringsnivån
Gupta och Islam (1973)	+ En större positiv effekt för låginkomstländer

I den här uppsatsen presenteras en studie av sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt baserad på tvärsnittsdata av ett 86 länder. Samtliga länder är mottagare av bistånd och representeras av både låg- och medelinkomstländer. Regressionsekvationen är specificerad som ett linjärt samband. Kontrollvariabler inkluderar inflation, initial BNP, korruption, utbildning, en dummy-variabel för regionen söder om Sahara, sparandenivå och utländska direktinvesteringar.

4. Teori

4.1 Bistånd

Ett vedertaget synsätt är att biståndet främjar ekonomisk tillväxt genom att finansiera investeringar, investeringar i humankapital, modern sektor, infrastrukturprojekt etc., i mottagarlandet. Det råder dock oenighet kring huruvida bistånd faktiskt har en effekt på investeringsnivå, biståndets faktiska effektivitet och huruvida dem investeringar som finansieras via bistånd har en långsiktig positiv effekt på landets tillväxt. Biståndet är i sig ingen homogen grupp av kapitalflöden utan är snarare ett svårdefinierat begrepp. Bistånd

skiljer sig åt vad gäller syfte, vilken kostnad som är knuten till transaktionen och associeras med problem vad gäller mätbarhet och utvärdering. Nedan följer en utredning av begreppet.

Bistånd är en primär källa till externa resurstillskott för utvecklingsländer. Inom ramen för vad som kan benämnas bistånd finns emellertid ett flertal uppdelningar. Vad gäller biståndets syfte kan en grov uppdelning göras mellan *humanitärt bistånd* och *långsiktigt utvecklingssamarbete*.³⁷ Medan det långsiktiga utvecklingssamarbetet syftar till att stärka den långsiktiga ekonomiska och sociala utvecklingen i utvecklingsländer, syftar det humanitära biståndet till att ge akut stöd till länder som befinner sig i kristillstånd. Historiskt sett har det humanitära biståndet svarat för en liten andel av det totala biståndet, närmare fem till 10 procent. De senaste 30 åren har dock kvantiteten av det humanitära biståndet ökat i en snabbare takt än utvecklingsbiståndet.³⁸ Ytterligare uppdelning kan göras inom bistånd som långsiktigt utvecklingssamarbete, en åtskillnad görs mellan två primära två typer av stöd; (1) *bilateralt bistånd* och (2) *multilateralt bistånd*. Det bilaterala biståndet är resurser som överförs från en stat till en annan. Det multilaterala biståndet kanaliseras från multilaterala organisationer som FN och IMF till utvecklingsländer. Även utvecklingsstöd från *Nongovernmental organizations*, NGO:s, kategoriseras under bistånd.³⁹

Biståndsbegreppet återfinns över ett vitt spektrum och exakt vad som får benämnas som bistånd är inte helt enkelt att precisera. En ekonomisk definition är; ”*Allt kapitalflöde till ett utvecklingsland som uppfyller två kriterier*;⁴⁰

1) *Syftet får ej vara kommersiellt från givarlandets perspektiv*

2) *de villkor som ställs i samband med transaktioner av kapitalflöden skall vara förmånliga för mottagaren*”

Dock är inte heller denna definition exakt i sitt avgränsande.

Då det råder konceptuella definitionssvårigheter kring bistånd som begrepp uppstår följaktligen problem vad gäller mätningen och utvärdering av biståndens flöden. Tre primära problem vad gäller mätbarhet och beräkning av biståndens flöden beskrivs (Torrado, 2010);

1) Då en kostnad ofta är förknippad till lån är den faktiska nyttan för mottagaren lägre än det faktiska värdet av kapitalet.

³⁷ Det här är svenskt bistånd, Två biståndsformer. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2009.

³⁸ Riddell, 2014

³⁹ Smith, Todaro, 2012

⁴⁰ Smith, Todaro, 2012

2) Biståndet kan vara bundet till ett visst projekt eller till ett visst ändamål, t. ex att pengarna måste användas för att importera varor och tjänster från givarlandet och således är det reala värdet av biståndet lägre än det nominella.

3) Biståndet kan dessutom vara knutet till import av kapitalintensiva anläggningar vilket dels kan belägga mottagarlandet med reala resurskostnader i form av högre arbetslöshet, ytterligare kan projektet i sig vara kostsamt på grund av att nya kapitalvaror och anläggningstillgångar måste införskaffas.

Den beteckning som generellt används för det samlade flödet av bistånd är *Official development assistance*. ODA inkluderar bilaterala bidrag, subsidierade lån och tekniskt stöd samt multilateralt bistånd. Bistånd i form av tekniskt stöd kan innebära olika slag av expertkompetens, tekniker, forskare, ekonomiska rådgivare och utbildning av lokala arbetare. En stor del av detta bistånd är s. k bundet eller villkorligt bistånd. Det innebär att de bidrag och lån som ges är bundna till särskilda villkor, t. ex att en andel av biståndet måste användas till import från givarlandet.⁴¹ Principal-agent problemet med tillhörande incitamentteori är det underliggande teoretiska ramverk som väcker frågan kring villkorlighet. Bistånd kopplat till villkorlighet har legat till grund för ett flertal debatter, debatter och villkorlighetens konsekvenser och syften är en omdiskuterad fråga inom internationell utvecklingspolitik. Kritiker hävdar att villkoren knutna till bistånd representerar en slags imperialism som kan ha direkt negativ inverkan på mottagarländerna genom, delvis för att villkorligheten resulterar att investeringar inte görs i högproduktiva sektorer och kraven som ställs av givarländerna gynnar dessa på utvecklingsländernas bekostnad. Förespråkarna menar på att villkoren är nödvändiga för att önskvärd effekt i form av produktivitetssökningar ska komma till stånd, biståndets effektivitet är knutet till dem krav som ställs på mottagarländerna. Utan krav riskerar biståndets effektivitet att urholkas på grund av korruption och bristfälliga politiska institutioner.⁴²

Svårigheterna som karaktäriserar begreppet och gör det svårt att definiera bidrar onekligen till möjligheten att specificera korrekta funktioner när forskare vill studera dess inverkan på ekonomisk tillväxt. Bistånd som kapitalflöde är fungibelt till sin karaktär, dvs ett ökat kapitalflöde oavsett vilket syfte som avses av avsändaren kan ha flera användningsområden av mottagaren. White (1992) exemplifierar detta i en redogörelse över studier som har undersökt relationen mellan bistånd och ökade statliga militära utgifter. Sätillvida finns

⁴¹ Smith, Todaro, 2012

⁴² Smith, Todaro, 2012

anledning att undersöka i vilken utsträckning biståndet är överförbart till utgiftsområden som relaterar till ekonomisk tillväxt och hur vilka egenskaper som definierar dessa relationer. Detta gör det naturligtvis svårt att isolera biståndet som en enskild faktor och dess effekt på ekonomisk tillväxt.⁴³

4.2 Två-gapsmodellen

Att det råder brist på klara, tydliga teoretiska modeller som kartlägger relationen mellan bistånd och ekonomisk tillväxt innebär att den empiriska litteraturen rörande ämnet följs av ett flertal restriktioner. Specifikationsproblemen vad gäller den empiriska forskningen kring effekten på tillväxt av bistånd är en konsekvens.⁴⁴

Likväl har ekonomer sökt formulera teorier för att förstå biståndets roll för den ekonomiska utvecklingen. En prominent teori som har använts för att motivera utvecklingsbistånd ur ekonomisk synpunkt formulerades av Chenery and Strout 1966. Chenery and Strout redogör för sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt i deras *Two-gap model* i vilken bistånd fungerar som ett tillägg till aggregerade investeringar, så att sparandegapet eller handelsgapet minskar, detta bidrar till den ekonomiska tillväxten. Ekonomisk underutveckling har två primära orsaker; (1) inhemsk sparandenivå är inte tillräckligt hög för att möta det investeringsbehov ekonomisk tillväxt kräver och (2) landets exportintäkter är inte tillräckligt höga för att klara de importkrav på insatsvaror och produktionskapital som en industrialisering kräver.⁴⁵

I *Foreign assistance and Economic Development* publicerar Chenery and Strout (1966) ett teoretiskt ramverk, *två-gapsmodellen*, där effekterna av bistånd på ekonomisk tillväxt i utvecklingsländer analyseras. Ett antal begränsningar för utveckling presenteras⁴⁶;

1) *Kapacitets-begränsningar* i att nå den investeringsgrad som behövs för ökad produktionskapacitet

2) *Sparande-gap* mellan nödvändig investeringsnivå för en given produktionsnivå och rådande sparkvot. Även statens förmåga att öka inhemsk sparkvot genom finanspolitiska åtgärder är av betydande vikt för den fortsatta ekonomiska tillväxten.

⁴³ White, 1992

⁴⁴ Easterly, 2001

⁴⁵ Chenery, Strout, 1966

⁴⁶ Chenery, Strout, 1966

4) *Växelkurs-gap* mellan den importmängd som erfordras för en given produktionsnivå och tillgång på utländsk valuta erhållen av export

5) *Begränsningar i tillgängligheten på humankapital* som refererar till behovet av kvalificerade statstjänstemän och kvalificerad arbetskraft inom organisationsledning och industriell sektor

4.2.1 Flaskhalsproblem

Långsiktig stabil ekonomisk tillväxt kräver att humankapital, nationellt sparande och exportvinster ökar någorlunda simultant för att flaskhalsproblem inte ska uppstå. Effektiv allokering av resurser är en nödvändighet, den ekonomiska strukturen måste anpassas efter de förändringar i inhemsk efterfrågan som följer av stigande inkomstnivåer. Saknas denna flexibilitet uppstår flaskhalsar som begränsar utvecklingens kapacitet. Avsaknad på strukturell flexibilitet kan således medföra att de inhemska resurser som landet befogar över, som arbetskraft och naturresurser, riskerar att underutnyttjas. Ett avgörande hinder för kontinuerlig tillväxt är därför oförmågan att skifta produktionsstrukturen såtillvida att dem nya krav som uppstår på efterfrågesidan inte kan mötas. När en snabb ekonomisk tillväxt väl har initierats är behovet av kapitalackumulation i form av insatsvaror, maskiner, råmaterial etc. kritiskt för att en industrialisering ska kunna få fäste. Utvecklingsländerna karaktäriseras av denna begränsning i den strukturella flexibiliteten.⁴⁷

Dessa flaskhalsproblem kan avhjälpas med stöd av externt tillskott av finansiella medel genom bistånd. Biståndet kan finansiera nödvändig import av kapitalvaror och fungera som ett finansiellt stöd under ekonomins industriella anpassningsperiod. Därmed underlättas också ett effektivt nyttjande av dem egna resurserna så att landets egna långsiktiga förmåga till ekonomisk tillväxt stärks (Chenery, Strout, 1966).

4.1.2 Sparandegap och växelkursgap

De gap i Chenery och Strout's (1966) två-gapsmodell som fått störst uppmärksamhet vad gäller biståndets effekt på tillväxt är i två-gapsmodellen är *sparandegapet och växelkursgapet*. Sparandegapet beskriver gapet mellan rådande inhemsk sparkvot och den investeringsnivå som landet behöver nå för en given produktionsnivå. Utvecklingsländernas begränsade finansiella resurser medför att sparandenivån inte kan stiga i tillräcklig utsträckning för att möta investeringsbehovet. En låg sparandenivå kan bero på hög absolut fattigdom eller att en stor del av befolkningen lever på existensminimum.⁴⁸

⁴⁷ Chenery, Strout, 1966

⁴⁸ Boone, 1996

Biståndsinflöde kan tolkas som ett inflöde av inkomst. Beroende på hur denna inkomst används kan tillväxt skapas. Investeras biståndet, såtillvida att den nationella produktionsnivån stiger, är biståndet effektivt som pådrivande faktor för ekonomisk tillväxt.⁴⁹ Tillskott av utländskt kapital genom bistånd skapar möjligheter för utvecklingslandet att öka sin produktivitet, genom sin förmåga att fylla sparandegapet, vilket föranleder en högre investeringsnivå. Växelkursgapet beskriver gapet mellan tillgänglig utländsk valuta nödvändig för en given importnivå av kapital- och insatsvaror och valutaintäkter av import. Ett växelkursgap uppstår alltså när tillväxttakten för exportintäkter är för låg i relation till tillväxttakten i efterfrågan av importvaror.⁵⁰

Sparandegapet och växelkursgapet är fristående och den relativa kopplingen till landets produktionskapacitet skiljer sig åt. För varje given tidpunkt har ett utav gapen den bindande rollen för landets utvecklingskapacitet och biståndet måste därför allokeras efter vilket gap som styr utvecklingsförmågan. Chenery och Strout (1966) framhåller att i det initiala utvecklingskedet kommer den ekonomiska tillväxten begränsas av investeringsförmågan, således kommer sparandegapet vara det större utav de två gapen under den tidiga fasen av utveckling. När investeringsnivån stiger är det troligt att importmängden överstiger exportmängden, behovet av utländsk valuta ökar och växelkursgapet kommer att vara det som begränsar produktionskapaciteten i landet.⁵¹

Biståndets effektivitet beror på ländernas relativa inbördes förhållande mellan sparande- och växelkursgapet. Är växelkursgapet det dominanta kommer biståndet ha en större effekt i att främja tillväxten. Biståndets effektivitet beror även på mottagarlandets marginella investerings- och sparbenägenhet och kommer därför variera mellan länder.⁵² Även allokering och mottagarlandets förmåga att nyttja biståndsinflödet är en central fråga. Huruvida bistånd leder till en produktivitetökning på lång sikt beror till stor del på landets allokering av produktionsökningen. Används de tillförda resurserna så att sparande- och växelkursgapet minskar kan utfallet bli självgående ekonomisk tillväxt. Används resurserna fel riskerar landet istället att bli biståndsberoende och effekterna på landets egna kapacitet till långsiktig tillväxt uteblir.⁵³

⁴⁹ Burnside, Dollar, 2001

⁵⁰ White, 1992

⁵¹ White, 1992

⁵² White, 1992

⁵³ White, 1992

Bauer (1971) and Friedman (1958) har kritiserat biståndets förmåga att skapa tillväxt och menar på att mottagarländerns regimer inte kommer allokera biståndet på ett tillväxtfrämjande sätt, snarare än att investeras kommer biståndet användas till konsumtion.⁵⁴ Även Easterly har lyft tung kritik mot biståndets förmåga att skapa tillväxt. Han menar på att två-gapsmodellen som metod för att beräkna den kvantitativa mängden bistånd som ska kanaliseras till utvecklingsländer skapar incitament för regimer i fattiga länder att hålla den inhemska sparandenivån låg vilket får en negativ på tillväxt.⁵⁵

4.3 Bistånd, investeringar och ekonomisk tillväxt.

Idén om investeringar som en pådrivande faktor för ekonomisk tillväxt går långt tillbaka, 1946 publicerade Evsey Domar artikeln ”*Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment*”. Artikeln, som syftade till att diskutera relationen mellan konjunktursvängningar och investeringsnivån i USA, fick stark genomslagskraft och antagandet om det kausala sambandet mellan ekonomisk tillväxt och landets aggregerade kapitalstock blev en ledande för teoribildning bland utvecklingsekonomer.⁵⁶

Harrod-Domar-modellen beskrev tillväxt som ett resultat av tillväxt i kapitalstocken. Modellen ger uttryck för ett synsätt där begränsningar i ett lands investeringsförmåga är det främsta hindret för tillväxt. Denna syn låg i linje med samtidens generella förhållningssätt till ekonomisk utveckling och föreställningen om utvecklingsländer som kapitalfattiga men med ett överskott av arbetskraft.⁵⁷ En kraftig betoning på sparandets och kapitalbildningens roll är central i ett flertal utvecklingsteorier och kan sägas ligga till grund för dominerande motiveringar för utvecklingsbistånd till fattiga länder.⁵⁸

Lewis (1955) menade på att utvecklingsländer var i behov av en förändring i det inhemska sparandet, en högre inhemska sparandenivå skulle få positiva verkningar på den ekonomiska tillväxten. Rodan-Rosenstein (1961) framhöll också biståndsfinansierade investeringar som tillväxt drivande under premisen av en sparbenägenhet som översteg den faktiska nivån av det inhemska sparandet, var så fallet kunde en situation av självgående tillväxtökning skapas.

Den amerikanska ekonomhistorikern Walt W. Rostow gav kapitalackumulation genom investeringar och sparande en central roll i hans utvecklingsteori ”*Stages of growth*” i

⁵⁴ White, 1992

⁵⁵ Easterly, 2001

⁵⁶ Easterly, 2001

⁵⁷ Easterly, 2001

⁵⁸ De Vylder, 2007

boken "*Economic growth: A Non-Communist Manifesto*" från 1961. Enligt Rostow kunde övergången från ett fattigt till ett rikt land beskrivas enligt en serie utvecklingskedan i linjär ordning. Rostow (1961) presenterar fem utvecklingskedan som kategoriseras processen från ett fattigt ekonomiskt underutvecklat land till ett modernt industrialiserat land. Det steg som har ägnats särskild uppmärksamhet i biståndslitteraturen är "*the take-off-stage*" i vilket landet genomgår snabb ekonomisk tillväxt, karaktäriserat av en ökning av investeringskvot från fem procent till tio procent. Investeringarna kunde finansieras av inhemskt sparande, men kunde likväl vara biståndsfinansierat om så var nödvändigt.⁵⁹ Landets teknologi blir under detta skede mer avancerad och investeringar inom industriell sektor tilltar. Att investering- och sparkvoten ökar markant resulterar i en industrialiseringsprocess. Jordbruket kommersialiserat och produktiviteten inom sektorn stiger. Efterfrågan från de urbaniserade regionerna tilltar. Utveckling karaktäriseras av förbättrad teknologi, ett växande handelsutbyte och investeringar. Även utbildning, d.v.s. investeringar i humankapital, entreprenörskap och institutionella förbättringar spelar en viktig roll i och med möjliggörandet av mobilisering av kapital i Rostow's *Stages of growth*.⁶⁰

5. Empirisk analys

Denna studie av sambandet mellan bistånd och ekonomisk tillväxt utgår ifrån en kvantitativ metod med tvärsnittsdata hämtad från Världsbanken, med undantag från data gällande korruption som är hämtad från *Transparency International*. På basis av insamlade data genomförs en regressionsanalys som utgångspunkt för resultat och analys av resultat, utifrån minstakvadratsmetoden estimeras värden för variablernas koefficienter.

Data finns representerad för 86 mottagarländer av bistånd. Bistånd definieras här som *Official Development Assistance, ODA*. Årliga data har hämtats från 1995-2010, ett snittvärde är beräknat och är det värde som används i regressionen. De 86 länder som är representativa i studien består av låginkomst-länder, lågmedelinkomst-länder och högmedelinkomst-länder och är samtliga är mottagare av ODA.

5.1 Beroende variabel och kontrollvariabler

Kontrollvariabler är inkluderade i regressionen för att undvika felestimeringar till följd av uteslutande av relevanta variabler och som följer öka resultatets validitet. Valet av

⁵⁹ White, 1992

⁶⁰ White, 1992

kontrollvariabler baseras på ekonomisk teori samt val av kontrollvariabler i tidigare studier. Resultat från regressionsanalysen presenteras i *tabell 4*.

Variabel av primärt intresse för studien och beroende variabel är ekonomisk tillväxt. Tillväxt definieras som årlig procentuell BNP per capita tillväxt. Den oberoende variabeln av nyckelintresse är bistånd, definierad som ODA som andel av BNP.

Nedan sammanförs en utförlig beskrivning av kontrollvariabler.

Tillväxt, *BNP*

Tillväxt i denna studie mäts som årlig procentuell förändring i BNP. BNP är angivet i reala termer med basår 2010 och angivet i US dollar. BNP som mått på ekonomisk tillväxt är för närvarande det mest utbredda och redogör för den aggregerade ekonomiska aktiviteten i ett land. Ett positivt samband mellan ett lands BNP och levnadsstandard har kunnat påvisas vilket gör BNP per capita till ett trovärdigt mått vid utvärdering av förändring i ett lands ekonomiska och sociala välfärd.

Bistånd, *AID*

Oberoende variabel av centralt intresse för studien är bistånd, här definierat som mottaget offentligt utvecklingsstöd som andel av BNP. ODA är ett samlingsnamn för finansiellt utvecklingsstöd. I ODA ingår utbetalningar av lån och bidrag från medlemsländerna i *Development Assistance Committee (DAC)*, multilaterala institutioner och från icke-medlemsstater i *DAC*. ODA ges i syfte att gynna den ekonomiska utvecklingen och välfärden i länder och territorier i *DAC*-listan över ODA-mottagare. Lån där bidrag utgör minst 25 procent är inkluderade. Finansiellt stöd till militära insatser och till insatser mot terrorism är inte inkluderade i ODA-måttet på bistånd.⁶¹

Initialt BNP, *Log (BNP)*

Log (BNP) representerar kontrollvariabeln för initialt BNP med data hämtad från världsbanken. Initialt BNP representerar värdet av BNP per capita (miljarder dollar) vid tidsperiodens inledning 1995. Konvergensteorin förutsäger att ekonomiers tillväxttakt beror

⁶¹ DAC of OECD, Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries, Development Co-operation Report, and International Development Statistics database.

på initial nivå av BNP, där tillväxttakten är negativt korrelerad med initial nivå av BNP. Baserat på detta hypotiseras ett negativt samband mellan initial BNP och tillväxt.

Utbildning, *EDU*

Investeringar i humankapital antas vara en viktig källa till tillväxt inom ekonomisk teori. Kvalificerad arbetskraft och innovationsförmåga kan förbättras genom långsiktiga och kontinuerliga investeringar i utbildning. En kontrollvariabel för utbildning har därför inkluderats i regressionen. Utbildnings-variabeln representeras här av avklarad grundutbildning relaterat till total andel av relevant åldersgrupp (*primary completion rate, % of total relevant age group*). Indikatorn används i allt större utsträckning vid mätandet av utbildningssystemets kvalitet i och syftar till att återspegla utbildningssystemets inkluderingskapacitet samt intern effektivitet. Mätningar är utförda av världsbanken och beräknas genom andel inskrivningar vid grundutbildningens sista läsår dividerat med total population av relevant åldersgrupp. Ett effektivt utbildningssystem förväntas ha en positiv inverkan på ett lands humankapital och ett större humankapital förväntas ha positiv inverkan på ett lands ekonomiska tillväxt. Således hypotiseras ett positivt samband mellan utbildning och ekonomisk tillväxt.⁶²

Sparkvot, *SAV*

Kontrollvariabel för sparande (Gross savings % of GDP) är inkluderad i regressionen för att representera investeringar. Enligt ekonomisk teori gäller att sparande motsvarar investeringar. Det ska dock noteras att denna ekvivalens inte är absolut, snarare ska sparandegradens förmåga att fånga upp investeringsgraden tas med ett mått av försiktighet. Sparandekvoten är beräknad som disponibel inkomst med avdrag för total konsumtion. Måttet har använts som en utvecklingsindikator utav världsbanken och anses vara av relevans vad gäller att återspegla landets aggregerade investeringsnivå. En ökning av sparkvoten förväntas reflektera en ökning i landets nivå av investeringar, då investeringar förväntas ha ett positivt samband med tillväxt hypotiseras en positiv korrelation med tillväxtvariabeln.

Utländska direktinvesteringar, *FDI*

FDI återspeglar utländska kapitalinvesteringar i landet och representerar direktinvesteringar från utlandet och mäts i amerikanska dollar. FDI inkluderar det totala inflödet av aktiekapital,

⁶² United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) Institute for statistics.

återinvesteringar av vinst från tidigare investeringar och övrigt kapital. Direktinvesteringar utgör gränsöverskridande investeringar kopplat till att en invånare i en ekonomi har kontroll eller ett betydande mått av inflytande över förvaltningen av företaget som finns i den ekonomi där investeringen görs.⁶³

FDI syftar till att representera en andel av totala investeringar och hypotiseras ha en positiv effekt på den ekonomiska tillväxten. FDI utelämnar det flöde av kapital som inte är bundet i aktier, som varor och tjänster som används i produktionsändamål.

Inflation, *INF*

En kontrollvariabel för inflation är inkluderad i regressionen, en trovärdig, stabil penningpolitik och prisstabilitet är en förutsättning för hållbar långsiktig tillväxt. Kortsiktig stimulans av tillväxt genom inflationistisk penningpolitik tenderar att slå tillbaka på ekonomin på lång sikt.⁶⁴ Inflation representeras i denna studie av procentuell förändring av konsumentprisindex, där ett genomsnittsvärde för angiven tidsperiod används. Osäkerhet och en instabil penningmarknad har en negativ effekt på tillväxt och således hypotiseras en negativ korrelation mellan inflation och tillväxt. Dock gäller denna korrelation vid mycket höga nivåer av inflation vilket orsakar osäkerhet kring förväntat utfall.

Korruption, *CPI*

Korruption har en negativ inverkan på biståndets effektivitet⁶⁵ vilket motiverar inkluderingen av en kontrollvariabel för korruption i regressionen. Korruption mäts här genom ett korruptionsindex hämtat från den oberoende organisationen *Transparency International*, CPI (Corruption Perceptions Index 0 – 100) som förväntas fånga upp korruptionsgraden. CPI mäter den upplevda nivån av korruption inom den statliga sektorn där grad av korruption definieras enligt; 0 = Hög grad av korruption, 100 = Låg grad av korruption.

5.2 Metod och datadeskription

5.2.1 Metod

Studiens resultat genereras av en regressionsanalys där tvärsnittsdata används för att pröva ett statistiskt samband mellan ekonomisk tillväxt och bistånd. Urvalet består av 86 länder vilka

⁶³ International Monetary Fund, International Financial Statistics and Balance of Payments databases, World Bank, International Debt statistics and World Bank and OECD GDP estimates. World Bank (2016)

⁶⁴ Sveriges Riksbank, 2016.

⁶⁵ Carlsson, Red; Wolgemuth, 1994

rymmer tre inkomstgrupper; låg-inkomstländer, lågmedel-inkomstländer och högmedel-inkomstländer.

I syfte att analysera frågeställningen utifrån ett nationalekonomiskt ramverk har en multipel linjär regression specificerats. Uppskattning av värden i regressionen erhålls genom den minsta kvadratmetoden. Ekonomisk tillväxt tillskrivs som beroende variabel och bestäms av årlig procentuell förändring i BNP. Oberoende variabel av intresse är bistånd, som bestäms av mottaget ODA för perioden. Inkluderade kontrollvariabler är inflation, utländska direktinvesteringar, sparandekvot, korruptionsgrad, utbildning, en dummy-variabel för regionen söder om Sahara och ett logaritmerat värde för initial BNP.

För samtliga variabler gäller att ett genomsnittsvärde för perioden 1995–2010 använts som underlag för regressionen. Genom att basera regressionen på ett beräknat medelvärde görs ett försök att undvika att estimeras koefficienter på basis av årliga avvikelser.

Data är hämtad från Världsbanken och *Transparency International*, ergo sekundär data. Studien utgår ifrån tvärsnittsdata och hänsyn till intertemporala effekter blir eftersatta vilket kan inverka negativt på resultatets återspeglning av verkliga förhållanden.

5.2.2 Datadeskription

Tabell 3. Beskrivning av variabler i regression

(Tabell 1) Variabel	Beskrivning	Källa	Förväntat utfall
BNP	BNP årlig tillväxt, 1995–2010 medelvärde	Världsbanken	-
AID	Mottaget ODA % andel av BNP, 1995–2010 medelvärde	Världsbanken	+
Log(BNP)	BNP tillväxt % år 1995	Världsbanken	-
EDU	Andel elever med avslutad grundskoleutbildning av totalt inskrivna elever, 1995–2010 medelvärde	Världsbanken	+
SAV	Sparkvot 1995–2010 andel % av 2010 BNP. Gross savings, Y-C	Världsbanken	+

FDI	Foreign Direct Investement	Världsbanken	+
INF	Inflation. Konsumentprisindex %. 1995–2010 medelvärde.	Världsbanken	-
CPI	<i>Corruption Perceptions Index</i> , 0–100. 0 = hög grad av upplevd korruption. 100= Låg grad av upplevd korruption.	Transparacy International	+

Tabell 4. Beskrivande statistik

	Medelvärde	Medianvärde	Minimum	Maximum	Standard avvikelse
BNP tillväxt	2.5880	2.4098	-1.5444	9.1645	2.1280
Bistånd	6.7183	5.1806	0.026115	27.400	6.8045
Utbildning	76.891	86.305	25.948	109.12	22.266
Inflation	18.992	7.6521	1.9295	513.06	58.286
Korruption	34.524	34.000	19.000	65.000	9.8806
FDI	3.3352	2.9373	0.15609	11.142	2.4022
Sparkvot	19.509	17.440	3.3607	53.124	9.7338
Initial BNP	1345.5	756.73	133.87	8.9056	1385.4
n = 86					

5.3 Regressionsekvation

Specificering av regressionsekvationen

$$\text{BNP}_{\text{TILLVÄXT}} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \varepsilon \quad (1)$$

En errorterm, ε , är inkluderad i funktionen för att fånga upp avvikelser.

$X_1 = \text{BNP}_{\text{TILLVÄXT}}$ (BNP/capita tillväxt)

$X_2 = \text{AID}$ (ODA som andel av BNP)

$X_3 = \log \text{BNP}$ (Logariterat värde av initial BNP)

$X_4 = \text{EDU}$ (Utbildning, kompletteringsgrad grundskola i relevant åldersgrupp)

$X_5 = \text{SAV}$ (Sparkvot som andel av BNP)

$X_6 = \text{FDI}$ (*Foreign direct investment*, Utländska investeringar som andel av BNP)

$X_7 = \text{INF}$ (Inflation, konsumentprisindex)

$X_8 = \text{CPI}$ (Upplevd Korruptionsnivå-index)

En term, ε , är inkluderad i funktionen för att fånga upp avvikelser.

5.4 Resultat från regressionsanalys

Tabell 5 - Resultat från regression Bistånd % av BNP effekt på BNP per capita tillväxt %

<i>Modell</i>	1	2	3	4
<i>Beroende variable: BNP tillväxt</i>				
Konstant	-0.0352 (0.7037)	2.8118** (1.2338)	4.2895** (1.9688)	5.5597*** (1.9840)
Bistånd (AID)	0.0206 (-0.0335)	0.0583 (0.0415)	-0.0430 (0.0441)	-0.0407 (0.0428)
FDI	0,3186*** (-0,0888)	0.2265** (0.0927)	0.2452*** (0.0887)	0.2138** (0.0871)
Sparkvot (SAV)	0,0729*** (-0,0235)	0.0543** (0.0234)	0.0506** (0.0203)	0.0409** (0.0202)
Utbildning (EDU)		0.0194 (0.0132)	0.0382*** (0.0122)	0.0271** (0.0128)
Korruption CPI (0-100)		0.0492** (0.0224)	0.0929*** (0.0211)	0.1109*** (0.0219)
Inflation (INF)			0.0038 (0.0034)	0.0053 (0.0034)
Initial BNP (logBNP)			-1.4067*** (0.2861)	-1.4637*** (0.2788)
Söder om Sahara				-1.1175** (0.4692)
N	84	84	84	84
Adj. R2	0.175	0.243	0.431	0.464

*, **, *** visar signifikans nivå på 10 %, 5 % respektive 1 % nivå

$$\text{BNP}_{\text{TILLVÄXT}} = 5.56 - 0.04\text{AID} - 1.4637\log\text{BNP} + 0.03\text{EDU} + 0.005\text{INF} + 0.04\text{SAV} + 0.21\text{FDI} + 0.1109\text{CPI} + -1.12\text{SubSahara} + \varepsilon \quad (2)$$

Regressionsanalysen ger ett icke-signifikant, negativt estimerat värde för biståndsvariabelns koefficient, $\beta_{\text{AID}} = -0,0407$. Således kan inte fastställas ett statistiskt signifikant empiriskt samband mellan bistånd och tillväxt. Detta resultat ligger i linje med tidigare forskningsresultat av Voivodas (1973) och Boone (1996). Avsaknaden av en signifikant effekt på ekonomisk tillväxt av bistånd står i kontrast till vad Chenery och Strout (1966) förutsåg i deras två-gapsmodell. Enligt två-gapsmodellen skall bistånd inverka på tillväxt genom ökad sparkvot och tillgång på utländsk valuta. I *figur 2 - x-y-scatterplot AID och SAV* appendix illustreras en negativ korrelation mellan bistånd och sparandekvot i ett korrelationsdiagram med bistånd på x-axeln och sparkvot på y-axeln. Med en procents ökning av bistånd finner vi en motsvarande minskning i sparkvoten på 0,527 procentenheter. Att sparkvoten minskar med ett ökat inflöde av bistånd ligger i linje med diskussioner som förts kring biståndets negativa effekt på landets sparkvot.⁶⁶ Biståndskoefficienten uppvisar ett negativt tecken, således skulle ett ökat inflöde av ODA medföra en nedgång i den ekonomiska tillväxten motsvarande 0,04 procentenheter. En procents ökning av bistånd ger enligt ekvation (2) en minskning av BNP motsvarande 0,04 procentenheter och således kan minskningen anses vara relativt påtaglig om sett till absoluta tal. Det resultat som framställs utav regressionen har dock ett relativt lågt förklaringsvärde sett till biståndskoefficienten och härvid kan inga påtagliga slutsatser dras.

Kausalitetsproblem kan uppstå vid empiriska undersökningar inom biståndsforskning, vilket kan bidra till att ett flertal studier inte kunnat fastställa ett signifikant samband mellan bistånd och tillväxt. Externa chocker som naturkatastrofer, priscocker eller långvarig politisk instabilitet kan ge upphov till låga tillväxtnivåer. Tidigare forskning⁶⁷ har tagit upp möjligheten att exogena chocker neutraliserar biståndets positiva effekter på tillväxt. Länder som befinner sig under osäkra förhållanden mottar ofta en relativt stor kvantitet av bistånd, länder som tenderar att autonomt generera högre tillväxtnivåer har benägenhet att få minskade nivåer av bistånd. Sålunda finns det skäl att i en empirisk undersökning av detta slag beakta ovannämnda aspekter när slutsatser av resultat ska analyseras.

Sett till antalet signifikant variabler samt till överensstämmelsen med tidigare forskning och resultat utifrån regressionen kan anses vara tämligen rimligt i sitt utfall. Ett större antal observationer hade dock ökat robustheten av modellen. Användandet av

⁶⁶ White, 1992

⁶⁷ Newlyn, 1990

minstakvadratsmetoden förutsätter att ett linjärt samband föreligger mellan beroende och oberoende variabel, en möjlighet att sambandet är icke-linjärt kan orsaka felaktigheter vad gäller utfall i resultatet.

Koefficienten för dummy-variabeln Sub-Sahara uppskattas till ett negativt värde av -1,1175 och är signifikant på en 5-procentig nivå, vilket antyder att länder som befinner sig i regionen söder om Sahara påverkar nivån av ekonomisk tillväxt negativt. Den ekonomiska tillväxten är 1,1175 procentenheter lägre om landet tillhör regionen söder om Sahara vilket kan bero på ett flertal faktorer som osäkra politiska förhållanden, konfliktdrabbade områden, stora variationer i klimatförhållanden etc.

Koefficienten för kontrollvariabeln initial BNP-tillväxt uppskattas till ett värde -1.4637 och har en 1-procentig signifikansnivå på vilket ger indikationer om att estimatet är relativt statistiskt säkerhetsställt. En enhets ökning för initial BNP motsvarar således 1.4637 procents lägre tillväxt. Detta resultat ligger i linje med dem förutsägingar som ges i konvergensteorin där ekonomisk tillväxt korrelerar negativt med initial nivå av BNP.

Koefficienten för kontrollvariabeln för sparandekvot uppskattas till ett värde 0.0409 och är signifikant på en 5-procentig nivå och tecknet på koefficienten stämmer överens med det hypotiserade. Resultatet från regressionen visar på att en positiv korrelation existerar mellan ett lands sparandekvot ekonomisk tillväxt. Att regressionen visar på en positiv korrelation mellan sparande och tillväxt korresponderar med de teorier som påvisar att ett lands sparandekvot har en positiv inverkan på investeringar. En möjlig förklaring till den positiva korrelation som uppvisas är att sparandekvoten har en positiv effekt på investeringar som påverkar tillväxten i positiv riktning, detta går dock inte att fastställa enbart utifrån dessa resultat.

Koefficienten för kontrollvariabeln för korruptionsnivå uppskattas till ett värde av +0,05 och är signifikant på en 5-procentig nivå. Resultatet stämmer med hypotiserad korrelation om att en låg nivå av korruption främjar ekonomisk tillväxt.

Det uppskattade värdet av koefficienten för inflationsvariabeln är 0.0053 och är inte signifikant. Inkluderandet av en irrelevant variabel kan riskera att t-värde för resterande oberoende variabler inkluderade i regressionen blir missvisande och därmed även vara missvisande vad gäller signifikans. Den finansiella stabiliteten och förd penningpolitik har relevans för ett lands ekonomiska tillväxt, dock kan sambandet variera beroende på vilken inkomstnivå som observeras. Ett utvecklingsland som är i behov av ett kapitalinflöde och

investeringar för att nå en högre tillväxtnivå kan antas karakteriseras av en högre inflationsnivå än vad som är eftersträvansvärt i ett höginkomstland.

Korrigerat R^2 är 0.464 i *modell 4*, vilket ger indikationer om ett relativt lågt förklaringsvärde för modellen. Approximativt 46 % av variationerna i den beroende variabeln ($BNP_{TILLVÄXT}$) kan förklaras av variationer i oberoende variabler under förutsättning att sambandet är linjärt, resterande variationer kan inte förklaras av modellen. Korrigerat R^2 stiger dock med införandet av kontrollvariabler från modell 1 till modell 4 (0,175 – 0,43), således ökar förklaringsvärdet med införandet av kontrollvariablerna.

5.5 Problematik kring utvärdering av biståndseffektivitet

Med utgångspunkt i ett teoretiskt resonemang kan uppdelningen mellan katastrofhjälp och långsiktigt utvecklings-samarbete göras relativt tydlig. Vad gäller en sådan uppdelning tillfaller dock en relativt omfattande problematik i en praktisk tillämpning. Denna aspekt är av hög relevans vid diskussioner gällande empirisk utvärdering av biståndets effektivitet. Ett uttalat syfte med ODA som tillfaller samarbetsländer är att främja den långsiktiga ekonomiska tillväxten. Vad gäller att mäta de efterfrågade effekterna utifrån kvantitativa metoder medför naturligtvis en hel del komplikationer. Beslut gällande fasställda biståndsmedel kan härröra från tidigare katastrofsituationer i mottagarlandet. Detta resulterar i att en andel av biståndsmedlen kan utgöras av synteser mellan humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingsstöd. Osökt leder detta till att utvärderingar av biståndseffektivitet blir komplicerade och svåra att komma åt på aggregerad nivå. Till detta följer att det är rimligt att anta en relativt stor tidsförskjutning mellan insats och effekt av densamma. Investeringar i utbildningssektorn kan ta decennier innan effekt ges, under dessa decennier kan nya faktorer så som politisk instabilitet, torka eller andra exogena chocker infalla och ge negativa verkningar på den ekonomiska utvecklingen. Sannolikt är också att olika typer av bistånd ger olika verkningar, vissa projekt kan vara lyckade medan andra senare visar sig ha en oönskad effekt på landets utveckling. Denna multidimensionella problematik innebär en omfattande utmaning inom biståndsforskningen.

6. Avslutande diskussion

Syftet med den här uppsatsen var att empiriskt undersöka huruvida biståndet har en signifikant effekt på ekonomisk tillväxt. I de resultat som ges av regressionen kan ingen

signifikant effekt iakttas, det som kan utläsas är en statistiskt osäker negativ korrelation. Till detta finns flera möjliga teoretiska förklaringar. Vad som också är viktigt att betona i detta sammanhang är det inte går att dra några slutsatser kring kausalitet. Frågan om kausalitet har tagits upp i en stor del av de kommentarer som lämnats i anknytning till biståndsforskningen. En negativ korrelation mellan bistånd och tillväxt kan bero på biståndets bristande förmåga att främja tillväxt i utvecklingsländer snarare än att vara den faktor som påverkar tillväxt i negativ riktning.⁶⁸

Att forskning på makro-nivå uppvisar en mängd olika slutsatser vad gäller sambandet mellan ekonomisk tillväxt och bistånd är sannolikt en konsekvens av den svårigheten och den komplexitet som omringas av de båda faktorerna. Således är det mycket svårt att isolera effekterna av bistånd på tillväxt, detta bekräftas utav dem forskare som beskriver biståndets effekt som ett resultat av de regionala avgränsningar som görs och vilka kontrollvariabler som inkluderas i studien.⁶⁹ Till detta hör att det ofta är de allra fattigaste och mest nödsatta länderna som är i behov av bistånd, d.v.s. länder som har störst problem vad gäller infrastruktur, institutionell funktionalitet, korruption etc.⁷⁰ Är biståndets effektivitet beroende av väl fungerande institutioner och en fungerande politisk miljö som Burnside och Dollar hävdar blir utmaningarna vad gäller biståndseffektivitet som störst i de mest behövande länderna. Biståndets relativa storlek i förhållande till andra kapitalflöden bör också tas i beaktande, i ett flertal regioner är biståndets andel av total BNP marginell. Den region där biståndet har störst marginell betydelse är regionen söder om Sahara, vilket sammanfaller med den region där förutsättningarna för biståndseffektivitet är svagast vad gäller korruption och institutionellt ramverk.

Ytterligare problematik vad gäller att uppnå effektivitet av bistånds användande på makronivå är risken att länder ska hamna i en situation av biståndsberoende. Blir detta fallet har bistånd en negativ effekt på den långsiktiga tillväxten, en sådan situation kan föranleda att landet passiviseras, korruption växer och att långgivare och biståndsgivare får ett för stort inflytande i mottagarlandet.⁷¹ Problem kring biståndets effektivitet vid för stort statligt inflytande har diskuterats i tidigare forskning.⁷² En kritik som riktats mot biståndet är att bistånd fungerar som ett upprätthållande av icke-fungerande stater, ett kontinuerligt inflöde av utländskt

⁶⁸ Ali, Isse, 2005

⁶⁹ Hansen, Tarp 2001

⁷⁰ De Vylder, 2007

⁷¹ De Vylder, 2007

⁷² Singh, 1985

kapitalinflöde minskar incitament hos regeringar att vidta de ekonomisk-politiska åtgärder som krävs för att en autonomisk ekonomisk tillväxt ska initieras.

Då biståndet kan ha mycket skild karaktär beroende på syfte, regional tillhörighet, lån eller bistånd, teknologisk assistens, direkt stöd till statskassa, finansiering av enskilda projekt etc. är det dock svårt att generalisera kring biståndets effektivitet.⁷³ Framtida forskning inom bistånd skulle kunna dra nytta av att undersöka biståndets effektivitet beroende knuten till sektorstöd och ytterligare uppdelning vad gäller biståndsflödets knutna krav på mottagarländer, bistånd som ges i form av bidrag respektive lån, givarland och tydligare distinktioner av humanitärt stöd kontra långsiktigt utvecklingsstöd.

7. Referenser

Litterära källor och artiklar

Fraiser, Alastair. Poverty Reduction Strategy Papers: Now Who Calls the Shots? Review of African Political Economy Nos.104/5:317-340, 2005

Burnside, Craige and Dollar, David. Aid, Policies and Growth. The American economic review, 2000.

Snyder, David. Foreign aid and domestic savings: a Spurious Correlation? Economic Development & Cultural Change, 1990.

Durberry, Ramesh, Gemmell, Norman and Greenaway, David. New Evidence on the Impact of Foreign Aid on Economic Growth. CREDIT Research Paper, No. 98/8. Centre for Research in Economic Development and International Trade, University of Nottingham, (1998).

Kyriakos, Neanidis, 2010. Humanitarian Aid, Fertility and Economic Growth. University of Manchester and Centre for Growth and Business Cycle Research. Final version received 2010. Economica (2012) 79, 27–61.

Abdiweli, Ali and Isse, Hodan. An Empirical Analysis of the Effect of Aid on Growth. International Advances in Economic Research (2005) 11:1–11

De Vylder, Stefan. Utvecklingens drivkrafter. 3:5 Biståndets roll, s. 203- 224. Forum Syds förlag. 2007.

White, Howard. The Macroeconomic Impact of Development Aid: A Critical Survey. The Journal of Development Studies. Volume 28. 1992.

⁷³ De Vylder, 2007

Hansen, Henrik och Tarp, Finn. *Aid and Growth Regressions*. *Journal of Development Economics* Vol. 64, 2001. s. 547–570

Dalgaard, C-J; Hansen, Henrik; Tarp, Finn. *Aid effectiveness disputed*. *Journal of International Development* 12, s. 375–398. 2000

Boone, Peter. *Politics and the effectiveness of foreign aid*. *European Economic Review* 40 s. 289-329. (1996)

Papanek, Gustav F. *Aid, Foreign Private Investment, Savings, and Growth in Less Developed Countries*. *Journal of Political Economy*. Vol. 81(1) s 120-130. (1973)

Mosely, Paul. *Aid, Savings and Growth Revisited*. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, Vol. 42(2), s. 79-95. 1980

Singh, Ram D. *State intervention, Foreign Economic Aid, Savings and Growth in LDCs: Some Recent Evidence*. *Kyklos*, Vol.38(2), s .216-232. (1985)

Dowling, John M; Hiemenz, Ulrich. *Aid, Savings and Growth in the Asian Region*, *Asian Development Bank Economics Office Report Series (International)*, no. 3, Manila, Asian Development Bank, 1982.

Burnside, Craig; Dollar, David. *Aid, Policies and Growth*. *The American Economic Review*, Vol.90(4), s. 847-868. (2000)

Griffin, Keith. *Foreign Capital, Domestic Savings and Economic Development*. *Bulletin of the Oxford University Institute of Economics & Statistics*, Vol.32(2), s. 99-112. (1970)

Voivodas, Constantin S. *Exports, foreign capital inflow and economic growth*. *Journal of International Economics*, Vol 3(4) s. 337-349. (1973)

Massell, Benton F.; Pearson, Scott R.; Fitch, James B. *Foreign Exchange and Economic Development: An Empirical Study of Selected Latin American Countries*. *The Review of Economics and Statistics*. Vol.54(2), s. 208-212. (1972)

Levy, Viktor. *Aid and growth in Sub-Saharan Africa: The recent experience*. *European Economic Review*, Vol 32 (9). (1988).

Riddell, Roger. *Does foreign aid really work?* *Oxford Policy Management*, Oxford UK. *Background paper to keynote address to the Australasian Aid and International Development Workshop, Canberra February (2014)*

Smith, Steven; Todaro, Michael P. *Economic Development*. 11th Edition. Chapter 14: *Foreign Finance, Investment, and Aid: Controversies and Opportunities*. (2012)

Easterly, William. *The elusive quest for growth: economists' adventures and misadventures in the tropics*. Cambridge, Mass.; London : MIT. (2001)

Chenery, Hollis B; Strout, Alan M. *Foreign Assistance and Economic Development*. *The American Economic Review*. Volym LVI, (4:1). 1966.

Wolgemuth, Lennart. Bistånd på utvecklingens villkor - en antologi. Kap 3 Att mäta biståndets effektivitet Carlsson, Jerker. s. 37- 46. (1994)

Elektroniska källor

OECD, The Paris Declaration on Aid Effectiveness (2005) Accra Agenda for Action (2008)

DAC of OECD, Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries, Development Co-operation Report, and International Development Statistics database.

The Sustainable Global Development Goals Report 2016, United Nations New York, 2016

Det här är svenskt bistånd, Två biståndsformer. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2009.

United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) Institute for statistics. World Bank (2016)

International Monetary Fund, International Financial Statistics and Balance of Payments databases, World Bank, International Debt statistics and World Bank and OECD GDP estimates. World Bank (2016)

Statistiska källor

World Bank. Net ODA received (% of GNI). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.GN.ZS>]

World Bank. GDP per capita growth (% annual). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG>]

World Bank. Gross savings (% of GDP). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNS.ICTR.ZS>]

World Bank. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS>]

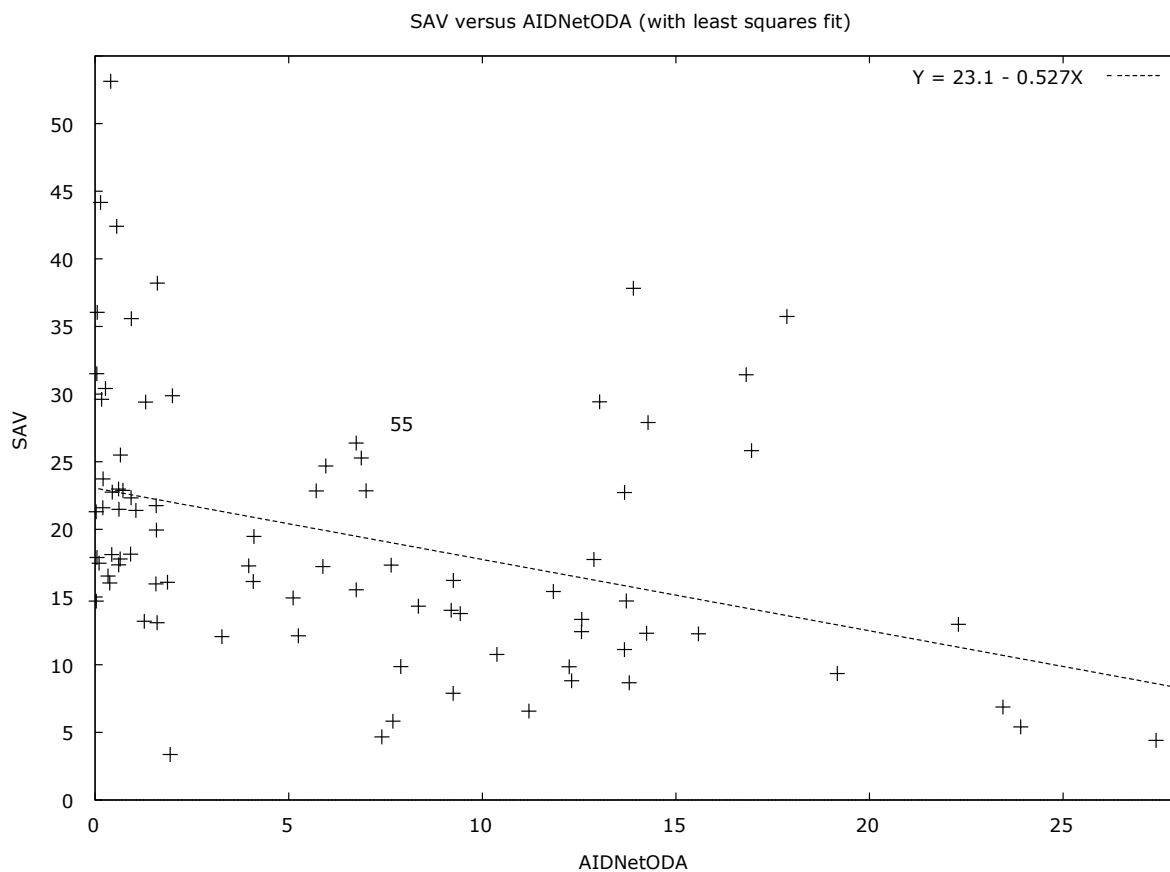
World Bank. Primary completion rate, total (% of relevant age group). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.CMPT.ZS>]

World Bank. Inflation, consumer prices (annual %). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>]

World Bank. GDP per capita, PPP (current international \$). Åtkomst: 2016-12.18
[<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>]

Transparency International. Corruption Perception Index 2012. Åtkomst: 2016-12.14
[<http://www.transparency.org/cpi2012/results>]

8. Appendix

figur 2 - x-y-scatterplot AID och SAV

Tabell 6- Medelvärdestabell

Medelvärde för beroende variabel ($BNP_{TILLVÄXT}$): 2.797679

Land	GDP growth (%)	Bistånd Net ODA (%)	Utbildning (Avkl. Grundutb. %)	Inflation (KPI)
Albania	6,643	5,957	94,770	6,580
Algeria	2,198	0,402	89,041	6,118
Angola	5,116	4,100	42,199	513,061
Argentina	1,842	0,047	99,581	6,285
Armenia	7,928	8,349	95,219	16,343
Bangladesh	3,566	1,995	62,731	6,167
Belarus	6,488	0,205	101,849	98,291
Benin	1,190	9,195	43,597	4,049
Bhutan	5,615	13,903	66,940	4,419
Bolivia	1,911	7,646	97,146	5,644
Botswana	2,851	1,606	93,507	8,624
Brazil	1,894	0,029	109,120	10,667
Burkina Faso	3,333	13,720	30,939	3,089

Burundi	-1,544	23,906	34,183	13,104
Cabo Verde	6,592	17,867	94,726	3,357
Cameroon	1,107	5,112	57,430	3,117
China	9,164	0,140	95,435	2,971
Colombia	1,860	0,378	103,518	9,666
Comoros	-0,063	11,203	60,073	3,763
Congo, Dem. Rep.	-1,250	12,308	51,080	159,229
Djibouti	0,539	13,673	30,040	3,663
Dominica	2,365	7,407	101,250	1,930
Dominican Republic	3,991	0,429	85,714	10,912
Ecuador	1,244	0,615	97,344	21,750
Egypt, Arab Rep.	3,053	1,581	92,294	7,572
El Salvador	1,978	1,601	90,931	3,988
Gabon	-1,001	0,934	69,546	2,193
Gambia, The	0,762	9,247	67,819	5,456
Georgia	7,398	6,745	93,853	18,638
Ghana	2,639	9,253	73,555	22,275
Guatemala	1,226	1,268	67,650	7,167
Guinea	0,738	7,895	41,769	21,241
Guinea-Bissau	-0,548	27,400	44,536	11,564
Guyana	2,513	15,583	90,960	6,166
Haiti	-1,177	16,953	48,170	15,401
Honduras	1,765	6,998	81,256	11,622
India	5,246	0,266	78,999	6,994
Indonesia	2,685	0,653	95,416	12,008
Jamaica	-0,085	0,608	85,829	12,133
Jordan	2,415	5,711	101,202	3,703
Kazakhstan	5,375	0,604	99,810	21,712
Kenya	1,012	4,084	89,984	9,208
Kyrgyz Republic	2,812	12,562	95,585	13,146
Lao PDR	4,986	14,243	70,017	23,821
Lebanon	2,139	1,939	96,142	2,589
Macedonia, FYR	2,405	3,966	96,491	3,143
Madagascar	-0,014	12,243	46,946	12,737
Malawi	2,587	19,167	61,544	22,158
Malaysia	2,928	0,053	98,438	2,576
Mali	4,242	12,567	43,813	3,119
Mauritania	1,509	14,282	44,554	6,051
Mauritius	3,685	0,718	97,695	5,979
Mexico	0,806	0,026	95,382	11,175
Moldova	2,688	5,881	95,367	14,952
Mongolia	4,201	13,030	89,092	12,557
Morocco	2,854	1,303	66,364	2,097
Mozambique	5,856	23,445	34,493	14,633
Nepal	2,535	6,743	72,340	6,630
Nicaragua	2,190	13,671	73,896	9,266

Niger	0,205	13,794	25,948	3,112
Nigeria	4,034	1,570	78,852	16,455
Pakistan	1,708	1,576	65,189	8,627
Panama	3,454	0,199	93,529	2,054
Papua New Guinea	-0,206	6,874	53,525	8,981
Paraguay	0,940	0,916	91,846	8,483
Peru	3,374	0,646	100,773	4,340
Philippines	2,399	0,556	92,178	5,338
Rwanda	6,780	22,295	41,812	7,153
Senegal	1,463	9,431	47,010	2,206
Serbia	3,801	5,249	99,442	33,851
South Africa	1,442	0,334	89,788	6,388
Swaziland	1,119	1,868	64,387	7,732
Syrian Arab Republic	1,452	0,929	99,625	4,194
Tajikistan	2,637	10,378	94,643	13,788
Tanzania	2,781	11,834	65,247	9,972
Thailand	2,841	0,169	86,782	3,333
Togo	0,564	7,692	64,747	3,900
Tunisia	3,362	1,053	93,388	3,515
Turkey	2,816	0,102	98,245	40,476
Uganda	3,826	12,881	58,686	6,004
Ukraine	2,298	0,442	101,871	40,462
Venezuela, RB	0,837	0,043	87,895	31,764
Yemen, Rep.	1,337	3,274	59,349	13,802
Zambia	3,143	16,816	74,913	20,940

Land	Korruption CPI (0-100)	FDI (%)	Sparkvot (%)	GDP (dollar) 1995	Region
Albania	33	4,574	24,688	760,5594	Other
Algeria	34	1,219	53,124	1444,9079	Other
Angola	22	9,607	19,477	374,1019	Sub-sahara
Argentina	35	2,689	17,919	7373,4274	Other
Armenia	34	5,755	14,323	455,5503	Other
Bangladesh	26	0,556	29,878	320,3619	Other
Belarus	31	1,830	23,731	1370,6727	Other
Benin	36	0,516	14,020	362,4710	Sub-sahara
Bhutan	63	1,295	37,827	595,5104	Other
Bolivia	34	5,341	17,359	887,4683	Other
Botswana	65	3,036	38,202	3001,1026	Sub-sahara
Brazil	43	2,823	14,695	4827,1524	Other
Burkina Faso	38	0,517	14,710	235,8322	Sub-sahara
Burundi	19	0,156	5,406	160,3500	Sub-sahara

Cabo Verde	60	6,593	35,737	1251,8090	Sub-sahara
Cameroon	26	1,335	14,936	626,9560	Sub-sahara
China	39	3,974	44,166	609,6568	Other
Colombia	36	3,200	16,037	2470,6834	Other
Comoros	28	0,573	6,569	483,5463	Sub-sahara
Congo, Dem. Rep.	21	2,252	8,807	133,8679	Sub-sahara
Djibouti	36	5,531	22,726	752,8998	Other
Dominica	58	8,064	4,661	3139,2245	Other
Dominican Republic	32	3,685	18,141	2072,6844	Other
Ecuador	32	1,700	21,485	2135,6341	Other
Egypt, Arab Rep.	32	2,900	19,952	963,5573	Other
El Salvador	38	2,446	13,102	1699,9350	Other
Gabon	35	0,605	35,581	4564,2694	Sub-sahara
Gambia, The	34	5,895	7,879	737,5087	Sub-sahara
Georgia	52	8,160	15,535	569,0181	Other
Ghana	45	3,490	16,228	385,7253	Sub-sahara
Guatemala	33	0,353	13,207	1414,9837	Other
Guinea	24	2,308	9,855	469,7619	Sub-sahara
Guinea-Bissau	25	1,427	4,406	215,0664	Sub-sahara
Guyana	28	7,629	12,279	855,4164	Other
Haiti	19	0,751	25,824	359,7677	Other
Honduras	28	4,540	22,859	699,5096	Other
India	36	1,271	30,413	381,5275	Other
Indonesia	32	0,752	25,498	1026,2705	Other
Jamaica	38	5,081	17,379	2330,3569	Other
Jordan	48	7,824	22,849	1557,2224	Other
Kazakhstan	28	8,611	22,986	1288,2391	Other
Kenya	27	0,501	16,149	330,4831	Sub-sahara
Kyrgyz Republic	24	4,215	12,438	364,2265	Other
Lao PDR	21	3,678	12,319	363,0338	Other
Lebanon	30	11,142	3,361	3863,2466	Other
Macedonia, FYR	43	4,132	17,306	2277,5916	Other
Madagascar	32	3,949	9,842	234,8928	Sub-sahara
Malawi	37	1,685	9,343	142,2662	Sub-sahara
Malaysia	49	3,549	36,045	4280,0166	Other
Mali	34	2,442	13,347	280,7308	Sub-sahara
Mauritania	31	6,363	27,900	606,3913	Sub-sahara

Mauritius	57	1,781	22,884	3599,5552	Sub-sahara
Mexico	34	2,753	21,304	3640,8335	Other
Moldova	36	5,301	17,258	476,9874	Other
Mongolia	36	6,919	29,432	631,9151	Other
Morocco	37	1,441	29,413	1423,6737	Other
Mozambique	31	4,820	6,868	158,4693	Other
Nepal	27	0,171	26,386	205,7465	Other
Nicaragua	29	4,537	11,116	897,7156	Other
Niger	33	2,587	8,663	200,8995	Sub-sahara
Nigeria	27	3,385	15,971	263,2880	Sub-sahara
Pakistan	27	1,490	21,758	494,5852	Other
Panama	38	7,577	21,600	3496,4853	Other
Papua New Guinea	25	2,541	25,274	983,0753	Other
Paraguay	25	1,270	18,175	1903,4680	Other
Peru	38	3,964	17,814	2217,7846	Other
Philippines	34	1,533	42,405	1061,3479	Other
Rwanda	53	0,698	12,980	218,7703	Sub-sahara
Senegal	36	2,023	13,778	560,0805	Sub-sahara
Serbia	39	4,432	12,137	2196,6185	Other
South Africa	43	1,628	16,556	3973,9324	Sub-sahara
Swaziland	37	2,793	16,091	1763,4763	Sub-sahara
Syrian Arab Republic	26	1,180	22,336	795,1951	Other
Tajikistan	22	3,880	10,758	212,8157	Other
Tanzania	35	3,629	15,409	180,8117	Sub-sahara
Thailand	37	3,357	29,613	2856,2464	Other
Togo	30	2,975	5,818	305,6245	Sub-sahara
Tunisia	41	3,094	21,400	2012,9363	Other
Turkey	49	1,279	17,500	2896,0906	Other
Uganda	29	3,569	17,780	281,9688	Sub-sahara
Ukraine	26	3,349	22,756	935,9853	Other
Venezuela, RB	19	2,225	31,508	3375,8909	Other
Yemen, Rep.	23	0,158	12,073	278,9695	Other
Zambia	37	5,299	31,433	411,4180	Sub-sahara